

**Jednota
filozofická
Brno**

Pondělí 18. 3. 2024

16:00-17:40

FF MU, A11

18. března 2024

doc. Tomáš Čana (UCM Trnava)

Wittgenstein o genealogii normativity

Pri skúmaní Wittgensteinovho odkazu v súvislosti s pôvodom pravidiel, ktoré na nás v živote pôsobia, do popredia vystupujú dva základné motívy: 1. Riadenie sa pravidlami by nebolo mysliteľné bez uniformity v našom vnútornom prežívaní, pociťovaní a zmyslovom vnímaní. Rovnako by nebolo mysliteľné bez zhody vo vonkajšom prejavovaní nášho vnútorného prežívania, pociťovania a zmyslového vnímania. Pod zhodou sa tu ale nemyslia konvencie alebo sociálne inštitúcie, na ktorých sme sa dohodli. Myslí sa ňou niečo inštinktívne, čoho korene sú ukryté v našej fyziológii. Bez takejto univerzálnej zhody – ktorá nás spája ako príslušníkov druhu – by sme si nikdy nemohli sadnúť za stôl a na niečom dohodnúť (napríklad na novej konvencii). 2. Riadenie sa pravidlami by nebolo mysliteľná ani bez toho, aby sme absolvovali primerane dlho trvajúci tréning v aplikovaní určitých termínov a zásad. O každom, koho správanie dokážeme nejako interpretovať, sa dá povedať, že bol v určitom období života ochotný prijímať veľké množstvo tvrdení bez otázok – akoby automaticky. Bez ochoty prijímať podávané inštrukcie bez pochybností – ako pri výcviku – by uvedená možnosť nevznikla. Bez výcviku obsiahnutého v osobnej histórii každého z nás by sa vôbec nedalo uvažovať o normativite. Tento termín by sa stal podľa Wittgensteina bezobsažným.

Cieľom príspevku je v prvom rade zrekonštruovať konkrétne výsledky, ku ktorým sa s ohľadom na problematiku pôvodu normativity Wittgenstein dopracoval. V druhom rade je cieľom kriticky sa voči nim vymedziť.

dr. Tomáš Károly (UCM Trnava)

Zákony prírody. Ako ich spoznávame, kde sa nachádzajú, odkiaľ prichádzajú.

Čo sú to zákony prírody? Aké tvrdenie má charakter zákona prírody a aké nie? Môžeme pozorovať zákon prírody? Vieme, že udalosti sa opakujú v pravidelnostiach: každé ráno vyjde slnko; gravitácia priťahuje predmety; stále platí pravidlo, uhol dopadu sa rovná uhlu odrazu; voda nás občerství a nie otrávi... Na základe týchto pravidelne sa opakujúcich udalostí dávajú zákony prírody o sebe vedieť, podobne ako magnet dáva vedieť o svojej sile skrz pohyb železných pilín. Zdá sa, akoby niekde v priestore „lietali“ neviditeľné entity akými sú zákony prírody a riadili pasívnu hmotu. Svet je akoby dualisticky rozdelený na hmotu a zákony prírody. Ale ako môže niečo také ideálne ako zákon prírody pôsobiť na hmotu? Túto otázku budeme analyzovať počas prednášky. Stručne si predstavíme koncepcie humovcov, okazionalistov a pozície dispozičných teórií.